



מלוך יקרוך ויהושים נלאים מלוט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָיָא חֲדָתָא

חֲדָתָא דְאֲוֵרֵיִתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְרָשָׁה

הבושה מבטלת גזירות קשות מעל האדם

על הצלתו כנאמר (קז יח-כב) 'כל אוכל תתעב נפשם ויגיעו עד שערי מות. ויזעקו וגו'. ישלח דברו וירפאם וגו'. יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם. ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברינה, ויותר מכך, שממני נמנע החולי עוד בטרם יבוא אלי בזכות הביזיונות.

אין דבר יותר טוב מביזיונות

וזאת יש לו לכל אדם להחזיר לקרבו, אמנם מבקשים אנו 'ואל תביאני לידי בזיון', אך לכל אדם ישנם מצבים בהם מאן דהו עולב בו ומשפילנו, ואז יש לו להבין כי אין דבר יותר טוב מהשפלה לפעול בעבורו ובעבור זרעו ישועה מעל הטבע, ואף אם נגזרה גזירה חלילה ניצול ממנה בכח הביזיונות, וזוכה לרב טוב בזכות אותם הרגעים בהם היה מן הנעלבין ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים שעליהם הכתוב אומר (שופטים ה לא) 'אוהביו כצאת השמש בגבורתו', מה לנו גדול מכך להקראות 'אוהביו' של מלך מלכי המלכים.

ולא לחינם אמרו הקדמונים שאם אדם היה יודע מה מרוויח מהביזיונות וכמה הם טובים עבורו בעולם הזה ובעולם הבא, הרי שהיה רודף אחריהם. וכדבריו המופלאים של **רבי חיים ויטאל ע"ה** בספרו **שערי קדושה** (ח"א שער ו): ואם יחרפך איש לא תעננו, והיה נעלב ולא עולב, כי על זה כתיב 'אוהביו כצאת השמש בגבורתו', והעבר על מידותיך לכל מי שחטא, ולא תרגיש צער אפילו בלבבך כי טוב הוא לך, כי כל המעביר על מידותיו מעבירים לו על כל פשעיו (ר"ה יז.), ומכל שכן עוונות וחטאות. ובסוף דבריו הקדושים מוסיף הוא על כולנה בשגב הביזיונות ואומר: **ואם עיני שכל לך היה לך לחפש מי שיצערך כי חיים אתה מבקש לך.**

אמנם לא כל אחד יכול לשמוח כאשר נשפך דמו 'אזיל סומקא ואתי חיורא', אך לכל הפחות ידע בליבו כי כאשר סופג ביזיונות - מתנה הם בשבילו, וכמו שאמר **המלאך המגיד** שהיה לומד עם מרן **הבית יוסף ע"ה** (מגיד מישירים ויקהל ד"ה עוד אמר), שאם היו יודעים אנשים את שכר הביזיונות והתועלת שהם זוכים לקבל בעבור שמדברים עליו בגנותו, היו שמחים כאילו הביאו להם מתנות כסף וזהב.

לספינה, שהיא מלאה כל טוב שבעולם, כך יוסף נתקיים כל העולם בזכותו, וכלכל את העולם בשני רעבון.

דבריו יתבארו ביותר על פי המסופר על **הרה"ק רבי מנחם מנדל מפרימשלאן ע"ה** שקרא לאוהביו לסעודת הודיה, וסיפר להם כי מקובל הוא שאם נגזר על האדם חולי או מכאוב שולח לו הקב"ה אדם שיפגע בו וישפילנו וכך יוצא הוא ידי חובת החולי או הכאב. אם כן, המשיך הרה"ק ואמר, היום זכיתי לביזיונות גדולים דבר המוכיח שעמדה כנגדי גזירה קשה ועצומה ולכן שלח הקב"ה ביזיונות גדולות אלו להצילני מהחולי, על כן מחויב אני להודות לו בקהל ועדה על חסדו הגדול שגמל עימי, כדרך כל אדם שניצל מחולי שיש לו להודות ולשבח

ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלקים את חרפתי (ל, כג).

בכח ההשפלה שעובר האדם יכול להמתקן כל הדינים התלויים עליו שיתפכו לרחמים, וכמאמר הכתוב ברחל אמנו בעת שילדה את יוסף הצדיק (בראשית ל כג) 'ותאמר אסף אלקים את חרפתי' וביאר **בבאר מים חיים** (שם) שאמרה רחל כי ע"י 'חרפתי' מסתלקים ונאספים הדינים הנרמזות בשם 'אלקים', כי יסורין ממרקים עוונותיו של אדם (ברכות ה.) **ואין לך יסורין גדולים מהבושה והביזוי כשמגיע לאדם.** וכן אמרו במדרש (משלי לא יד) על הפסוק (שם) 'הייתה כאניות סוחר' זו רחל אמנו, שהייתה מתביישת על הבנים בכל יום, לפיכך זכתה ויצא ממנה בן, שהוא דומה

מִי־הָיָא דְפִלְיָאָה

הקשר עם הקב"ה צריך להיות תמיד ע"י תפילה

נְפִתּוּלֵי אֱלֹקִים נְפִתּוּלָתִי (ל ח). הקשר עם הקב"ה צריך להיות תמיד ע"י תפילה, כלומר כל דבר הקורה או העובר על האדם ניתנה לנו עצה טובה לדבר ולבקש על כך מלפניו יתברך. ביסוד הדברים כתב **בנועם אלימלך** (וישלח ד"ה א"י והיה העטופים) כי תפילה מלשון חיבור כפי שנאמר (בראשית ל ח) 'נפתולי אלקים נפתלתי' ותירגם אונקלוס שהוא לשון תפילה, ורש"י פירש: 'מנחם בן סרוק פירשו במחברת 'צמיד פתיל' - חבורים, מאת המקום נתחברתי עם אחותי לזכות לבנים'. שע"י התפילה נדבקים ומתחברים בה' יתברך.

כאשר אדם בכל מצב שנמצא בו הן ברוחניות והן בגשמיות, צועק ומתפלל לה' - זוכה להידבק בו. משל למה הדבר דומה - דרש **רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה**, לאב ובנו שנסעו למרחקים, בדרך עברו ביער עבות שגדלים שם פירות מתוקים ויפים, ביקש הבן מאביו שיעצור את העגלה עד שיאסוף מהפירות, כך שהו שעה ארוכה אך הבן לא חזר, מחמת כי לא יכל לנתק עצמו מחמת עיניו ותאוות לבו, חשש האב פן תאבדו דרכו בחזרה, אזי אמר לבנו חמודו איעצך עצה טובה, צעק מידי פעם בפעם אבי אבי ואני אענה אותך בני בני בקול, כך נחזיק מעמד ונחזק הקשר בינינו שלא יינתק, וקול שאתה שומע ואני שומע זה יחזיק הקשר בינינו, ובזמן שאתה לא תשמע אז תבין שאתה מסובך ביער חלילה וחס.

הנמשל מובן מאליו, אנו נקראים בנים למקום שנאמר (דברים יד א) 'בנים אתם לה' אלקיכם', ברם אם ח"ו מסתככים בתאוות העולם הזה ותענוגיו נשכח ח"ו כי יש לנו אב בשמים, על כן העצה היא לחזק הקשר בינינו ע"י הקריאות התכופות 'אבי אבי' שחרית מנחה וערבית.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

עליית התפילה דרך מקום המקדש

ממקום למקום, אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקדוש ברוך הוא ממתד אכזריות למדת רחמנות (סוכה יד.), והיא בוקעת רקיעים כחרב ועולה מעצמה השמימה, ולא תפילתם לבדה אלא גם תפילות ישראל יש להם טובה בהיותם כרוכים בתפילות הצדיקים להתעלות יחד עמם בלי מניעה, אמנם הצדיקים ברוב ענוותנותם אינם מונעים רגליהם מבית הכנסת, אלא משימים עצמם כפשוטי עם הזקוקים שתתקבל תפילתם בבית הכנסת, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ו:): הקובע מקום מקום לתפילתו אומרים עליו 'אי עניו אי חסיד', וזו היא ענוותנותם שלמרות חסידותם אינם מונעים עצמם מבית הכנסת, כביכול גם הם זקוקים לקדושת בית הכנסת שתייע לתפילתם להתעלות למעלה.

החורבן הותיר לנו ה' מקדש מעט אלו בתי כנסיות [ואהי להם למקדש מעט] (יחזקאל יא טז), אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל (מגילה כט.). מקום התאספות בני ישראל לעמוד בהם בתפילת רבים, ותהיה תפילתם נשמעת במרום בזכות קדושת המקום. וכמאמר ז"ל אין תפלה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנאמר (מלכים א' ח כח) 'לשמוע אל הרנה ואל התפלה' במקום רנה שם תהא תפלה (ברכות ו.).

תפילת הצדיקים אינה צריכה סיוע
ובאמת צדיקים אינם צריכים למוצע להעלות תפילתם, אלא תפילתם חשובה כעתר המהפכת דין לרחמים [למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר, לומר לך מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן

וזה שער השמים (כח ז). ענין קביעות מקום לתפילה מסוגל לעליית התפילות וקבלתם, כי לאו כל אדם ראוי לכך שתהיה תפלתו רצויה ומקובלת במקום, וצריך לעזר וסיוע קדושת המקום הגורם להעלות התפילות, על דרך שנאמר (מלכים א' ח מח-מט) וְהִתְפַּלְלוּ אֵלַי דְּרָךְ אֲרָצָם וגו' וְהִבִּית אֲשֶׁר בְּנִיתִי לְשִׁמְךָ, וְשִׁמְעָתָה הַשָּׁמַיִם מִכּוֹן שְׁבַתְךָ אֶת תְּפִלָּתָם, ומקום המקדש נעשה אמצעי בין ישראל לאביהם שבשמים להעלות תפילותיהם כמין סולם ושער השמים [ראה בספרי (פר' קרח פי' קיט): 'סולם מוצב ארצה' זה בית המקדש, 'וראשו מגיע השמימה' אלו הקרבנות קריבים שריחם עולה לשמים. וברמב"ן כתב (בראשית כח ז) 'וזה שער השמים' הוא בית המקדש שהוא שער לעלות משם התפלות והקרבנות לשמים], וגם בזמן

לחם לאכול ובגד ללבוש - סוד העשירות

פירוש הדבר הוא שעל ידי עסק התורה אף שלא לשמה, פועלת בו התורה שיהיה מסתפק במועט, וזו העשירות האמיתית שיהיה עשיר השמח בחלקו.

השמח בחלקו זוכה ללמוד תורה לשמה
ובזה אפשר לפרש דברי הגמרא (פסחים נ:): לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. שתחילה יעסוק בתורה אף שלא לשמה, ועל ידי זה יזכה לקנות מידת ההסתפקות במועט וישמח בחלקו, ואחרי שישמח בחלקו לא יהיה זקוק לשום דבר שאינו ברשותו, וכשלא יתאוה לדבר שאינו שלו יזכה ללמוד תורה לשם שמים בלי פניות זרות.

העוסק בתורה לשמה ברכתו ממהרת לבוא

ובאמת יש להתבונן מדוע בראש הפסוק הקדים את השכר תחילה, דהיינו 'אורך ימים - בימינה', ואילו בסיפא נזכר השכר לבסוף 'בשמאלה' - עושר וכבוד, אלא הפירוש הוא ש'בימינה' הם העוסקים בתורה לשמה, ושכרם מקדים לבוא בלי עיכוב, ולכן נזכר השכר מיד בתחילה, אבל 'בשמאלה' הם העוסקים בתורה שלא לשמה, וברכתם אינה ממהרת לבוא ולכן נזכרת הברכה לבסוף, והם צריכים לסיוע מיוחד כדי לזכות לברכה הראויה להם

לו לעזר בעבודת ה', ולכן אין הגשמיות נזכרת כי אם ברמז.

העשירות לצדיק אינה אלא דבר טפל
ובמאור עינים (ליקוטים מס' שבת ד"ה אמר רבא) תירץ, שהצדיקים עובדי ה' משיבים את הגשמיות אל הרוחניות, וכל שכר גשמי המגיע אליהם הם מהפכים אותו לרוחניות, ואין השפע הגשמי מתקיים בידם כי הוא שב להיות רוחניות, וזהו שנרמז העושר בפסוק בדרך אגב, כי אין לעושר זה קיום אלא הוא נהפך גם ל'אורך ימים' הרומז שכר רוחני. ובמאור ושמש (וישלה) תירץ שהצדיקים אינם מקבלים עושר וכבוד כמשמעו, אלא הקב"ה משפיע להם בכל עת כפי הנצרך להם, כמו שמצינו אצל יעקב אבינו (בר' סו ג) 'ויתן ויחזור ויתן', שלא ייתן לו בבת אחת עשירות יותר מכדי צרכו, אלא בכל זמן יתן לו כפי הנצרך לו כי אין לו רצון בעשירות מרובה, וזהו שלא נזכר העושר בפירוש אלא רק בדרך רמז.

הלומד תורה אף שלא לשמה זוכה להיות שמח בחלקו

ובמה שאמרו שהלומד תורה שלא לשמה זוכה לעושר וכבוד, יש להתבונן איך אפשר שתהיה הברכה בעשירות, הרי בעולם הזה אין אדם שמסתפק בעשירות שיש לו, כי אין אדם מת וחצי תאוותו בידו, ומי שיש לו מנה רוצה מאתים, אלא

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש. ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים. והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים וכל אשר תתן לי עושר אעשרנו לך (כח כ-כב). בענין שכר לימוד התורה כתוב (משלי ג טז) 'אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד', ופירשו חז"ל (שבת סג.) ש'בשמאלה' היינו הלומד תורה שלא לשמה, ושכרו שזוכה לעושר וכבוד, ו'בימינה' היינו הלומד התורה לשמה, ושכרו הוא שזוכה לאורך ימים, וכל שכן שיזכה גם לעושר וכבוד אף שלא כתוב בפירוש, כי אינו פחות מן הלומד שלא לשמה.

ואין לתמוה למה לא כתוב בפירוש שהלומד תורה לשמה זוכה גם לעושר וכבוד וגם לאורך ימים, כי באמת הלומד תורה לשמה אינו תאב לממון, וגם כשזוכה לעושר וכבוד אין העושר נשאר ברשותו והוא מחלק הכל לצדקה, ולכן לא נכתב בו העושר אלא בדרך רמז.

ועוד, שהצדיק עיקר החשיבות אצלו שזוכה לאורך ימים, כדי שיוכל להוסיף ולקיים בהם מצוות ומעשים טובים ולעשות נחת רוח לבורא, אבל העשירות טפילה היא אצלו, וכמו שביקש יעקב אבינו ע"ה 'ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש וגו', והיה ה' לי לאלהים, כי כל תכלית בקשת הגשמיות היא כדי שיהיה

לימוד לדורות שמכל מקום ומכל מצב רוחני שנמצא בו - יוכל לשאת עיניו למרום להתפל

נאמר 'ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש' ודרשו חז"ל (ברכות כו:): שהתפלל שם היות ואין פגיעה אלא לעמוד מה בא לומר כי לא פירש באיזה מקום וכבר עמדו בזה המפרשים (ראה רש"י, אוה"ח, כלי יקר ועוד), ואמנם גם ע"ז דרשו חז"ל (ב"ר פס"ח) את שדרשו, אך לענינינו נאמר שבדוקא לא אמר באיזה מקום פגע ובא בזה לומר לדורות שמכל מקום ומקום שפגע בו האדם, מכל מצב רוחני שנפשו של האדם עומדת בו, יוכל לשאת עיניו למרום להתפלל ולחפש קרבת אלוקים ואהבתו כי לא ידח ממנו נדח.

וכעין זה אמרו חז"ל (ברכות ו:): 'כל הקובע מקום לתפילתו אלקי אברהם בעזרו' ולא אמרו מקום מסוים שרק הוא ראוי לתפילה, אלא כל מקום ומקום שעומד בו האדם ראוי הוא לקבוע בו תפילה ואלקי אברהם יהיה בעזרו לקרבו ולשמוע תפילתו.

ובדרך זו נראה לבאר הפסוק שאמר השי"ת למשה רבנו ע"ה 'הנה מקום איתי ונצבת על הצור והיה בעבור כבודי וכו' וראית את אחורי' (שמות לג כא-ג), שלכאורה היה די לומר 'ונצבת על הצור' ומדוע אמר גם 'הנה מקום איתי' שמשמע מקום סתמי ולא מוגדר, אלא שבדוקא אמר כן לרמז שמכל מקום ניתן לראות את השי"ת ולהשיג קרבתו ואהבתו.

עפ"י זה יש לפרש הפסוק 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר' (דברים ג כג), שלכאורה 'בעת ההיא' מיותר שהרי כבר דיבר מקודם על העת בה התחנן בתפילתו, אלא שבא לומר ש'בעת ההיא' - היינו בעת שבה האדם עומד ובכל בחינה שנפשו של אדם נמצאת בה יוכל להתחנן אל השי"ת ולבקש ולדרוש פניו. וכעין הכתוב אצל ישמעאל 'כי שמע אלקים אל קול הנער כאשר הוא שם' (בראשית כא יז), כי התפילה נשמעת ומתקבלת אצל כל אדם ממקום שהוא שם, ובכל עת ובכל שעה שומע השי"ת את תפילת בניו להושיעם ולקרבם אליו באהבה רבה.

מה שפי' בספה"ק מאמר חז"ל (מגילה ו:): 'יגעת ומצאת תאמין', שאין שיעור המציאה כפי היגיעה רק היגיעה לחוד והמציאה היא הרבה יותר ממה שעמל בה האדם, וכמציאה שמוצא אדם ברחוב שזוכה לה בלא עמל ויגיעה רק בסייעתא דשמיא. וכן הוא בפסוק זה 'ובקשתם - האדם מבקש ודורש את השי"ת ועמל בדבר, וזוכה הרבה יותר מכפום שיעורא דיליה, וכפי שכתוב 'ומצאת' - כמציאה שמשגיגה ללא מאמץ ויגיעה.

עוד יש לעמוד על הלשון שאמר בתחילה 'ובקשתם' ולבסוף 'כי תדרשנו', וכי מה חילוק יש בין בקשה לדרישה? ונראה לבאר שההבדל בין בקשה לדרישה היא שהמבקש הוא המצפה לקבל מתנת חנם שאינה מגיעה לו בדיון, ודרישה היא הטוען בדבר שהוא שלו לקבלו, וכפי שנאמר באבידה 'והיה עמך עד דרוש אחיך אותך' (דברים כב ב) שההוא שהחפץ בבעלותו דורש לקבל את החפץ בדיון, ובזה יובן הלשון 'ובקשתם' שבאם מחזר האדם אחר קרבת השי"ת ומצפה שיאיר לו השי"ת את פניו ויקבלו מתוך תחושה שאינו ראוי לכך עפ"י מעשיו, סופו הוא 'ומצאת' - שאכן יזכה לקרבתו יתברך ומאז יהיה תמיד בדביקות ויוסיף באהבתו יתברך עוד ועוד מתוך תחושה ושייכות לדבר עד 'כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך' שידרוש להתמיד ולזכות בדבר כטוען בחפץ שהוא שלו.

עוד יש לדייק הלשון 'משם' מה בא לומר, ונראה לבאר שרמז גדול אמר לנו בזה שמכל מקום ומקום בו נמצא האדם, הן במובן הפיזי והן במובן הנפשי והרוחני, יוכל האדם לבקש את בוראו ולחפש קרבתו יתברך, כי השי"ת ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ואין מקום בעולם בו יוכל אדם לומר אל ליבו כי רחוק הוא מהשי"ת ואבדה תקותו ח"ו, אלא 'ובקשתם משם' - ממקום ששם הינך עומד ומצפה לקרבת אלוקים. אצל יעקב אבינו ע"ה בלכתו לחרן

ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש וגו' (כח, יא).

נקדים בביאור הכתוב 'ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך' (דברים ד כט). הלשון 'כי תדרשנו' המובא בפסוק נראה לכאורה מיותר, שהרי כבר אמר בתחילה 'ובקשתם' ומה צורך יש להזכיר שוב 'כי תדרשנו', וכי אינו כפל לשון?

הסבר נפלא מצאנו לכך בפנים יפות (ואתחנן ד"ה ובקשתם) שם ביאר שהפסוק מדבר בענין הבקשה מה' לזכות לתפילה ראויה, וכפי שמבקש המתפלל לפני תפילת העמידה 'ה' שפתי תפתח ופי גיד תהלתך' (תהלים נא יז), כי יש לאדם לבקש מהשי"ת שתהיה התפילה שגורה בפיו ויהיה ליבו מוכן לגשת לפניו יתברך וכך תקובל תפילתו, וכן כאן תחילת הבקשה מאת השי"ת היא ע"ז עצמו שיוכל להתפלל לפניו וע"ז נאמר 'ומצאת' שנענים לו בזה שיהיה לו היכולת להתפלל ואז בודאי תקובל תפילתו ויתמלא מבוקשו כי אז יתפלל כראוי וידרשנו בכל לבבו ונפשו.

ובמקום אחר (שם ד"ה ואתחנן) כתב שזהו מה שאמר דוד המלך ע"ה 'אני קראתיך כי תענני א-ל הט אונך לי שמע אמרתי' (תהלים יז ו), כיון שזה עצמו מה שאני קראתיך הוא בעזרתך 'כי תענני א-ל' שאוכל להתפלל לפניך על כן 'הט אונך לי שמע אמרתי'. וכן מבואר הפסוק 'והיה טרם יקראו ואני אענה' (ישעיה סה כד), שצריך מענה מיוחד מן השמים שתהיה התפילה שגורה בפה טרם קוראים אל השי"ת ומדברים בתפילה.

עוד עמדו המפרשים לבאר בפסוק זה מדוע החל לדבר בלשון רבים 'ובקשתם' וסיים בלשון יחיד 'ומצאת'? ונאמרו בזה כמה הסברים, ובאוה"ח הק' תירץ בפשטות שלא דיבר הכתוב אלא בהווה, כיון שרבים הם המבקשים את השי"ת, אך בפועל זוכים לזה רק יחידי סגולה, כי כדי למצוא את השי"ת בימי הגלות צריך התעצמות גדול ולאו כל אדם זוכה. את הלשון 'ומצאת' נראה לבאר עפ"י